

TRUMP DOSSIER 2015–2029

HOOFDSTUK 23

23.13 Gevolgen voor de wereldorde

VAN "GEEN NIEUWE OORLOGEN" NAAR HET CONFLICT MET IRAN

De geopolitieke schokgolf van Trumps militaire keuze (2025–2029)

DEEL 3 – De wereld na Operation Midnight Hammer (2025–2029)

Overzicht hoofdstukken 23.11 t/m 23.15

23.11 De economische gevolgen

"Olie, inflatie en een onrustige wereldeconomie"

Analyse van:

- ontwikkeling van olie- en gasprijzen;
 - de Straat van Hormuz en de mondiale energievoorziening;
 - inflatie in de VS, Europa en Azië;
 - gevolgen voor financiële markten;
 - defensie-uitgaven;
 - internationale handel;
 - verzekeringskosten voor zeevaart;
 - gevolgen voor de Amerikaanse economie;
 - vergelijking met eerdere oliecrises (1973, 1979, 1990 en 2022).
-

23.12 Gevolgen voor de Verenigde Staten

Analyse van:

- politieke reacties in Washington;
 - Republikeinen versus Democraten;
 - rol van het Congres;
 - publieke opinie;
 - veteranen;
 - defensiebegroting;
 - presidentschap van Trump;
 - gevolgen voor de Midterm-verkiezingen van 2026;
 - invloed op Trumps historische nalatenschap.
-

23.13 Gevolgen voor de wereldorde ga naar bladzijde 6

Analyse van:

- veranderende machtsbalans;
 - NAVO;
 - BRICS;
 - Rusland;
 - China;
 - nucleaire afschrikking;
 - internationale samenwerking;
 - opkomst van een multipolaire wereld;
 - toekomst van de Verenigde Naties.
-

23.14 Historische vergelijking

Vergelijking met:

- Cubacrisis (1962);
- Irak (2003);
- Kosovo (1999);
- Afghanistan;
- Vietnam;
- Operatie Desert Storm;
- aanval op Soleimani (2020).

Welke lessen zijn vergelijkbaar?

Welke verschillen zijn historisch uniek?

23.15 Historische eindanalyse

De afsluiting van HOOFDSTUK 23.

Hier worden alle voorgaande hoofdstukken samengebracht.

Centrale vraag:

Heeft Donald Trump met de aanval op Iran zijn verkiezingsbelofte gebroken en hoe zal de geschiedenis hierover waarschijnlijk oordelen?

Dit hoofdstuk bevat:

- integrale historische beoordeling;
- geopolitieke conclusies;
- democratische gevolgen;
- militaire evaluatie;
- economische balans;
- internationale rechtsorde;
- neutrale eindconclusie.

§23.1 INLEIDING

Wanneer een verkiezingsbelofte de geschiedenis ontmoet

"Ik zal geen nieuwe oorlogen beginnen."

Het was een van de meest herkenbare boodschappen waarmee Donald Trump zich tijdens beide presidentscampagnes onderscheidde van veel van zijn voorgangers. Vanaf zijn eerste verkiezingscampagne in 2016 bekritiseerde hij de langdurige Amerikaanse militaire betrokkenheid in Afghanistan en Irak. Ook tijdens zijn campagne voor een tweede ambtstermijn keerde deze boodschap steeds terug. Hij presenteerde zichzelf als een president die de Verenigde Staten uit eindeloze conflicten wilde houden en conflicten liever door afschrikking en onderhandelingen wilde beëindigen dan door nieuwe militaire interventies.

Voor veel kiezers vormde juist deze belofte een belangrijk onderdeel van zijn aantrekkingskracht. Binnen delen van de Republikeinse achterban leefde de wens om de Verenigde Staten minder direct te betrekken bij kostbare buitenlandse oorlogen. Tegelijkertijd bleef Trump benadrukken dat de Verenigde Staten, wanneer hun veiligheid of

die van bondgenoten in het geding zou zijn, bereid moesten zijn snel en met overweldigende kracht op te treden.

Deze twee uitgangspunten — terughoudendheid én bereidheid tot militair optreden — zouden in 2025 rechtstreeks met elkaar in botsing komen.

Een onverwacht kantelpunt

In juni 2025 escaleerde het conflict tussen Israël en Iran in hoog tempo. Na Israëlische aanvallen op Iraanse militaire en nucleaire doelen besloot de Amerikaanse regering onder president Trump zich militair te mengen. Op 21 juni 2025 voerden Amerikaanse strijdkrachten luchtaanvallen uit op drie Iraanse nucleaire installaties: **Fordow**, **Natanz** en **Isfahan**. De operatie kreeg de codenaam **Operation Midnight Hammer**. Volgens het Amerikaanse ministerie van Defensie namen meer dan 125 militaire vliegtuigen deel, waaronder zeven B-2 Spirit-stealthbommenwerpers. Ook werden GBU-57 "Massive Ordnance Penetrator"-bommen en Tomahawk-kruisraketten ingezet. De Amerikaanse regering verklaarde dat de operatie bedoeld was om het Iraanse nucleaire programma ernstig te beschadigen en Iran tot onderhandelingen te bewegen.

President Trump omschreef de operatie als een "spectaculair militair succes" en stelde dat de belangrijkste verrijkingsinstallaties van Iran "volledig waren vernietigd". Onafhankelijke analyses waren op dat moment terughoudender: zij concludeerden dat de installaties zware schade hadden opgelopen, maar dat de volledige omvang van de schade en de status van verrijkt uranium nog niet met zekerheid konden worden vastgesteld.

Waarom dit hoofdstuk belangrijk is

De Amerikaanse aanvallen op Iran markeerden een van de belangrijkste buitenlandse beleidsbeslissingen van Trumps tweede presidentschap. De gebeurtenissen riepen onmiddellijk vragen op die verder reiken dan de militaire operatie zelf:

- Was hiermee sprake van een nieuwe oorlog of van een beperkte militaire interventie?
- Paste de operatie binnen de verkiezingsbelofte om geen nieuwe oorlogen te beginnen?
- Welke constitutionele bevoegdheden had de president?
- Welke rol speelde het Congres?
- Welke gevolgen had de aanval voor de internationale rechtsorde?
- Hoe reageerden bondgenoten en rivalen?
- Welke economische gevolgen waren zichtbaar op de energie- en financiële markten?
- Wat betekende dit voor de machtsbalans in het Midden-Oosten en daarbuiten?

Het beantwoorden van deze vragen vereist meer dan een beschrijving van de militaire operatie. Het vraagt om een analyse waarin diplomatie, internationaal recht, economie, militaire strategie, binnenlandse politiek en geopolitiek samen worden beschouwd.

Onderzoeksvraag

Dit hoofdstuk onderzoekt daarom de volgende centrale vraag:

In hoeverre betekende de Amerikaanse militaire actie tegen Iran een breuk met Donald Trumps verkiezingsbelofte om geen nieuwe oorlogen te beginnen, en welke gevolgen had deze beslissing voor de Verenigde Staten, Iran en de internationale gemeenschap?

Deze vraag wordt niet uitsluitend benaderd vanuit Amerikaans perspectief. Ook de standpunten van Iran, Israël, Europese bondgenoten, internationale organisaties en onafhankelijke deskundigen worden meegenomen.

Methodologie

Dit hoofdstuk is opgebouwd volgens de uitgangspunten van het **TRUMP DOSSIER 2015–2029**:

- onderscheid tussen controleerbare feiten en interpretaties;
- chronologische reconstructie van gebeurtenissen;
- vergelijking van officiële verklaringen met onafhankelijke analyses;
- aandacht voor juridische, militaire, economische en diplomatieke dimensies;
- expliciete vermelding van onzekerheden wanneer informatie nog onderwerp van onderzoek is.

De analyse maakt gebruik van openbare bronnen, waaronder officiële Amerikaanse documenten, verklaringen van het ministerie van Defensie, rapporten van het Amerikaanse Congres, internationale organisaties en gezaghebbende nieuwsorganisaties. Voor de beschrijving van **Operation Midnight Hammer** zijn onder meer gegevens gebruikt van de Congressional Research Service, het Amerikaanse ministerie van Defensie en onafhankelijke analyses van onder andere Reuters, AP en de Council on Foreign Relations.

Historische reflectie

Slechts weinig buitenlandse beleidsbeslissingen uit Trumps tweede ambtstermijn hebben zoveel internationale aandacht gekregen als de beslissing om rechtstreeks militaire aanvallen uit te voeren op Iraanse nucleaire installaties. Voor voorstanders vormde de operatie een voorbeeld van snelle en krachtige afschrikking; voor critici riep zij vragen op over escalatie, de rol van het Congres en de risico's van een bredere regionale oorlog.

Juist omdat de beoordeling van deze gebeurtenis sterk uiteenloopt, is een zorgvuldig onderscheid tussen feiten, politieke standpunten en historische interpretaties essentieel. Dat vormt het uitgangspunt voor de rest van dit hoofdstuk.

HOOFDSTUK 23.13

Gevolgen voor de wereldorde

Van unipolaire dominantie naar een multipolaire veiligheidsorde

Hoe het conflict met Iran de internationale machtsverhoudingen veranderde

"Sommige oorlogen veranderen grenzen. Andere veranderen de wereldorde. De Amerikaanse aanval op Iran in juni 2025 was militair beperkt in duur, maar had gevolgen die veel verder reikten dan het Midden-Oosten. Zij beïnvloedde de verhoudingen tussen grootmachten, bondgenootschappen en internationale organisaties en versnelde discussies over de toekomst van de mondiale veiligheidsarchitectuur."

23.13.1 Inleiding

Aan het begin van de eenentwintigste eeuw werd de internationale politiek nog vaak beschreven als een wereld waarin de Verenigde Staten de dominante militaire en economische grootmacht waren.

Tegen 2025 was dat beeld veranderd.

China had zich ontwikkeld tot een economische wereldmacht.

Rusland bleef een belangrijke militaire speler.

BRICS-landen kregen meer geopolitieke invloed.

Regionale machten zoals India, Turkije, Saoedi-Arabië en Brazilië voerden steeds vaker een zelfstandige buitenlandse politiek.

De aanval op Iran vond daarom plaats in een wereld waarin macht steeds minder geconcentreerd was.

23.13.2 De Verenigde Staten

Voor Washington stond meer op het spel dan uitsluitend het Iraanse nucleaire programma.

De operatie moest volgens de regering-Trump ook aantonen dat de Verenigde Staten:

- bereid bleven militair op te treden;
- hun bondgenoten zouden beschermen;
- nucleaire proliferatie wilden voorkomen;
- wereldwijd afschrikking konden handhaven.

Voorstanders zagen de aanval als een bevestiging van Amerikaans leiderschap.

Critici vroegen zich af of een eenzijdige militaire actie juist niet het vertrouwen in de internationale rechtsorde ondermijnde.

23.13.3 Rusland

Rusland reageerde niet alleen diplomatiek.

Moskou zag de crisis tevens als een geopolitieke kans.

Belangrijke Russische belangen waren:

- verdere samenwerking met Iran;
- verzwakking van Amerikaanse invloed;
- versterking van eigen positie in Eurazië;
- uitbreiding van militaire en economische samenwerking.

De Russische regering presenteerde de gebeurtenissen als bewijs dat de internationale veiligheidsorde steeds instabieler werd.

23.13.4 China

China koos een andere benadering.

Peking benadrukte:

- stabiliteit;
- economische continuïteit;
- diplomatie;
- respect voor staatssoevereiniteit.

Tegelijkertijd gebruikte China de crisis om zich internationaal te profileren als voorstander van multilaterale samenwerking.

Voor China vormde vooral de veiligheid van internationale handelsroutes een strategisch belang.

23.13.5 BRICS

De gebeurtenissen versnelden de internationale aandacht voor BRICS.

Hoewel de lidstaten uiteenlopende belangen hadden, groeide de gezamenlijke ambitie om:

- internationale financiële afhankelijkheden te verminderen;
- economische samenwerking uit te breiden;
- meer invloed te krijgen binnen mondiale instituties.

De Amerikaanse aanval op Iran werd binnen verschillende BRICS-landen gezien als illustratie van de noodzaak om alternatieve internationale machtsstructuren verder te ontwikkelen.

23.13.6 NAVO

Binnen de NAVO bleef de trans-Atlantische samenwerking stevig.

Toch werd opnieuw zichtbaar dat bondgenoten niet altijd dezelfde politieke afweging maken.

Verschillende Europese landen:

- ondersteunden de veiligheidszorgen;
- benadrukten diplomatie;
- wilden verdere escalatie voorkomen.

Hierdoor ontstond opnieuw discussie over:

- strategische autonomie van Europa;
 - gezamenlijke defensie;
 - rol van de Verenigde Staten binnen de NAVO.
-

23.13.7 De Verenigde Naties

Voor de Verenigde Naties vormde de crisis opnieuw een illustratie van de beperkingen van het huidige systeem.

De Veiligheidsraad bleef verdeeld.

Daardoor kon geen gezamenlijk internationaal optreden worden georganiseerd.

Deze situatie leidde opnieuw tot discussies over:

- hervorming van de Veiligheidsraad;
- vetorecht;
- effectiviteit van multilaterale besluitvorming.

Historici zien dergelijke discussies als onderdeel van een bredere ontwikkeling waarin internationale instituties moeite hebben om snel consensus te bereiken tijdens crises tussen grote mogendheden.

23.13.8 Nucleaire afschrikking

Een belangrijk internationaal gevolg betrof de discussie over nucleaire afschrikking.

Verschillende veiligheidsanalisten wezen op een mogelijk paradoxaal effect.

Enerzijds:

- militaire aanvallen kunnen nucleaire proliferatie ontmoedigen.

Anderzijds:

- staten kunnen juist concluderen dat alleen een eigen kernwapen toekomstige aanvallen kan voorkomen.

Dit debat speelde niet alleen rond Iran, maar ook breder binnen internationale veiligheidsstudies.

23.13.9 Regionale grootmachten

Ook andere landen trokken lessen uit de gebeurtenissen.

Onder meer:

- India;
- Turkije;
- Saoedi-Arabië;
- Brazilië;
- Indonesië.

Deze landen streven steeds vaker naar:

- strategische autonomie;
- onafhankelijke diplomatie;
- evenwicht tussen Washington, Beijing en Moskou.

De crisis bevestigde voor veel van deze staten het belang van een flexibele buitenlandse politiek.

23.13.10 De opkomst van een multipolaire wereld

Een van de belangrijkste geopolitieke ontwikkelingen sinds het begin van deze eeuw is de overgang van een grotendeels unipolaire naar een meer multipolaire wereldorde.

De gebeurtenissen van juni 2025 pasten binnen deze ontwikkeling.

Kenmerken daarvan zijn:

- meerdere economische machtscentra;
- meerdere militaire machtsblokken;
- regionale veiligheidscoalities;
- minder vanzelfsprekende Amerikaanse dominantie;
- groeiende invloed van middenmachten.

De aanval op Iran werd daardoor niet uitsluitend beoordeeld als een conflict tussen twee staten, maar ook als een gebeurtenis die bredere machtsverschuivingen zichtbaar maakte.

23.13.11 Democratie en internationaal vertrouwen

Naast militaire en economische gevolgen speelde ook een minder tastbaar aspect een rol:

internationaal vertrouwen.

Verschillende landen vroegen zich af:

- blijft diplomatie voldoende effectief?
- wanneer is preventief militair optreden gerechtvaardigd?
- hoe voorspelbaar blijft het buitenlandse beleid van grootmachten?
- welke rol blijft internationaal recht spelen?

Dit vertrouwen vormt een essentieel onderdeel van internationale samenwerking.

Wanneer dat vertrouwen afneemt, kunnen ook economische en diplomatieke relaties onder druk komen te staan.

23.13.12 Historische vergelijking

Historici vergelijken de geopolitieke gevolgen van juni 2025 met eerdere kantelmomenten zoals:

- het einde van de Koude Oorlog;
- de aanslagen van 11 september 2001;
- de Irakoorlog van 2003;
- de Russische inval in Oekraïne (2022).

Hoewel de schaal en context verschillen, hadden al deze gebeurtenissen invloed op de manier waarop staten veiligheid, afschrikking en internationale samenwerking gingen benaderen.

De Amerikaanse aanval op Iran past in deze reeks als een gebeurtenis die discussies over macht, legitimiteit en de inrichting van de internationale orde opnieuw heeft aangewakkerd.

23.13.13 Historische analyse

Vanuit historisch perspectief markeert de aanval op Iran geen volledige breuk met de bestaande wereldorde, maar eerder een versnelling van ontwikkelingen die al zichtbaar

waren. De opkomst van meerdere invloedrijke machtscentra, de groeiende rol van regionale grootmachten en de uiteenlopende reacties van bondgenoten en rivalen onderstrepen dat de internationale politiek steeds minder wordt gekenmerkt door één dominante actor.

Voor de Verenigde Staten betekende de operatie een poging om hun veiligheidsbelangen en die van bondgenoten te beschermen. Tegelijkertijd liet de internationale reactie zien dat militaire macht alleen niet bepalend is voor geopolitieke invloed. Diplomatieke legitimiteit, economische verwevenheid en multilaterale samenwerking spelen eveneens een centrale rol in de manier waarop staten hun positie in de wereld bepalen.

Historici zullen daarom waarschijnlijk concluderen dat juni 2025 niet zozeer het begin vormde van een nieuwe wereldorde, maar een belangrijk moment waarop bestaande verschuivingen in de internationale machtsbalans duidelijk zichtbaar werden.

Samenvattende tabel – Gevolgen voor de wereldorde

Actor / Thema	Directe reactie	Langetermijnbetekenis
Verenigde Staten	Demonstratie van militaire slagkracht	Debat over leiderschap en legitimiteit
Rusland	Veroordeling en intensievere samenwerking met Iran	Versterking van geopolitieke rivaliteit
China	Oproep tot diplomatie en stabiliteit	Profilering als mondiale bemiddelaar
BRICS	Kritiek op unilateraal optreden	Verdere ontwikkeling van alternatieve machtsstructuren
NAVO	Steun aan bondgenoot, nadruk op terughoudendheid	Discussie over strategische autonomie

Verenigde Naties	Geen gezamenlijke resolutie	Vragen over hervorming en effectiviteit
Nucleaire orde	Hernieuwd debat over afschrikking	Invloed op toekomstige non-proliferatie
Regionale grootmachten	Meer onafhankelijke diplomatie	Verdere multipolarisering van de wereld

Conclusie §23.13

De Amerikaanse aanval op Iran had gevolgen die verder reikten dan de directe militaire confrontatie. De crisis versnelde discussies over de rol van de Verenigde Staten, de opkomst van een multipolaire wereld, de effectiviteit van internationale organisaties en de toekomst van de internationale rechtsorde. De uiteenlopende reacties van bondgenoten, rivalen en neutrale staten maakten duidelijk dat geopolitieke macht in de eenentwintigste eeuw steeds meer wordt bepaald door een combinatie van militaire capaciteit, economische invloed, diplomatieke legitimiteit en internationale samenwerking.

Voor de historische beoordeling vormt juni 2025 daarom niet alleen een hoofdstuk in de geschiedenis van de Amerikaans-Iraanse betrekkingen, maar ook een belangrijk moment in de voortdurende ontwikkeling van de mondiale machtsverhoudingen. In §23.14 zal deze gebeurtenis worden geplaatst naast andere grote internationale crises en militaire interventies uit de moderne geschiedenis, om overeenkomsten, verschillen en lessen voor de toekomst systematisch te analyseren.

Alle hoofdstukken en podcast afleveringen zijn gemaakt door ai volgens het idee en script

van BridgeThuis-BridgeBox Thijs

Update 24juli2026